

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

Gárdonyi Jenő

Tárgy:

39 (661)

Cím:

Budapest lakosságának múltját

Hely:

és jelenét kutatja

Idő:

a főváros néprajzi albizottsága

Forrás:

Magyar Nemzet

Személy:

1954. XI. 24.

Helyszám:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Nemrég alakult meg a főváros néprajzi albizottsága *Ortutay Gyula* elnöklétével. Feladatát az tűzte ki, hogy Budapest néprajzi múltját és jelenét tudományosan tisztázza. Budapest néprajzi feltárása régi adóssága a magyar néprajztudománynak. A polgári etnográfianak, csak kivételes esetekben terjedt ki figyelmére a fővárosra vagy környékére. Így alakult ki az a sajátos helyzet, hogy még a legeldegottabb falvak kisebb népcsoportjainak néprajzi múltját is jobban ismerjük, mint fővárosunk lakosságát. Ezt a mulasztást és hiányosságot igyekszik most helyrehozni az a lelkes, tudományos gárda, amely neves tudósok irányításával, egyetemi hallgatók közreműködésével és önkéntes munkatársak széles körének bevonásával máris hozzákezdett Budapest néprajzi adatainak összegyűjtéséhez. A több évre szóló kutatási program felöleli a legfontosabb témaköröket és a munka olyan tempóban folyik, hogy már a jövő évben az eredmények egyes részleteit, egyes témakörök feldolgozott anyagát publikálhatják.

Hézagpótló munka az a gyűjtés, amely feltárja Buda és Pest középkori néprajzát. Ez a munka szerves tartozéka lesz annak a nagyszabású vál-

lalkozásnak, amely az egész ország középkori néprajzát tűzte ki feldolgozás céljával.

Neves muzeológusok és munkatársaik megvizsgálták a pesti városrészek lakosságának népviseleti történetét. Gazdagon illusztrált monográfia kerül a jövő évben kiadásra Cinkota, Rákoskeresztúr szlovák, Soroksár német és Rákoscseba magyar répének hímzéséről, viseletéről. Cinkotán a pesti oldal legszínompásabb hímzései találhatók. Rákoskeresztúron a csömöri és cinkotai asszonyok terjesztették el a hímzést. A rákoskeresztúri és cinkotai szlovák férfiak ugyanolyan szabású és mintájú ingben járnak, mint a szlovenszókóiak, a soroksári férfiak viszont teljesen alföldi jellegű magyar viseletben jártak.

A kutatócsoport feldolgozza Budapest környékének néprajzi monográfiáját. Nagyon tanulságos a sokféle régi és legújabbban telepített nemzeti- és a különböző magyar népcsoportok egymáshatásának vizsgálata. Pestszentimrén például az ottlakó munkások és kisemberek életét, kultúráját vizsgálják meg: mi a jellemző külvárosi sajátosságuk, mennyiben olvadtak fel a főváros sokszínű, gazdag, mégis egységes összképében.

Érdekes feladata a kutatóknak a budapesti kisiparosság néprajzának, egyes szakmák

történetének, hagyományainak, szokásainak, költészetének feltárása. Feldolgozzák a múlt századbéli dunai vízárusok, kofák, olajkereskedők és egyéb speciális foglalkozások történetét. A budapesti kis- és nagyipar alakulásának, fejlődésének vizsgálata szintén nagy érdeklődésre tarthat számot. Ennek keretében dolgozzák fel a cinkotai kovácsok életét, a szentendrei kocsigyár munkástársadalmának történetét.

A budapesti parasztság, a mezőgazdák, a pesti bolgár- és virágkertészek, állattenyésztők, a dunai halászok története hatalmas feladatot jelent a néprajzi kutatók számára. Felkutatják a paraszti eredetű ételeket, főzési recepteket, a budapesti polgárok étkezésének történetét, egy-egy helység táplálkozási viszonyait.

Hatalmas anyagnak ígérkezik Budapest népköltészetének kérdése. E témakör keretében kutatják fel a Pesten énekelt paraszti eredetű dalokat, »eselelnótákat«, a munkásság, kisiparosság dalait. Külön fejezet lesz a munkás folklór története, majd Budapest egyes kerületeinek, városrészeinek zenéjét, táncait ássák ki a kutatók a múltból és kísérik figyelemmel a fejlődés útján. Feldolgozzák a budapesti munkásszínházszás történetét a századfordulótól a felszabadulásig.

Megindult Budapest mese-*kincsének* felkutatása is. Egy munkás mesemondónak száz- nál több meséjét írták már le,

a mintegy ezer gépelt oldalnyi meseanyag kiadásra vár. Megismerjük majd a pesti gyermekek játékeit is. Ez a munka nemcsak szakmai, hanem pedagógiai szempontból is nagy figyelmet érdemel.

Kiterjed a tudományos kutatás a budapesti városi babonák, paraszti hiedelmek, babonás szokások feltárására. Megismerjük majd a budapesti nép különböző szokásait, családi, gazdasági, társadalmi és ünnepi szórakozásait, a löversenyek, a vurstli, a bálók, a cirkusz történetét. Nagyon érdekesnek ígérkezik a fővárosban élő cigányok népköltészetének és szokásainak vizsgálata. A cigány népdalokat, balladákat, hiedelmeket máris gyűjtik. Az eddigi eredmény több mint 50 eredeti cigánydal. A budapesti cigányok néprajzának kutatása azért is fontos, mert itt minden foglalkozási ág és cigánytörzs képviselve van és szívoan őrzik törzsi hagyományait.

Végül kiterjed a kutatás a különböző budapesti nyelvjáráások vizsgálatára. Ebbe a munkába bevonják a nyelvészeket, akiknek segítségével felderítik az egyes szakmák speciális beszédmodorát, kife-

jezéseit, s a hírhedt pesti zsargon. A nagy kutatómunka rávilágít majd arra, milyen szellemi hatása volt és van Budapestnek az ország lakosságára, milyen szerepe van a kultúra közvetítésében.

A hatalmas feladat megvalósítását messzenemően támogatja a Magyar Tudományos Akadémia, a Tudományegyetem Néprajzi Intézete, a Népművészeti Intézet. De nagy és hathatós segítséget nyújtanak a tudósoknak és a kutatóknak a társadalom minden rétegéből kikerülő munkatársak is. Pedagógusok és egyszerű munkások ajánlották fel közreműködésüket, adataikat a szép feladat sikeres megoldása érdekében.

Nagy visszhangot keltett a városi tanács nemrégén megírt pályázata, amelynek nyomán máris sok értékes adat került a kutatók birtokába. A főváros tanácsa lehetőséget fog nyújtani az áldozatos munkával gyűjtött és feldolgozott anyag kiadására és a jövő évi programban már több néprajzi kiadvány megjelentetésére szerepel.

Gárdonyi Jenő